

не хочуть і не потребують, бо за них те робить найманний працівник.

І вони наймають його не лише для праці фізичної, себ-то для праці духової, розумової. Наймають і денників, котрі пишуть їм їх газети, наймають професорів, котрі вчать їхніх дітей, наймають інженерів, що будують, і учених, що сушать свої голови над удосконаленням машин.

В наші часи все за гроші, все на продаж, навіть розум, навіть серце!... совість!

Але народні, працюючі маси, котрі живуть з своєю власною працею, котрі споживають лише те, що самі створили, хоч їм і приходиться продавати свою фізичну силу, силу їх рух, то вони нікому не продають ні своїх голів ні своїх душ! А через це і потяг їх до науки, до знань не забруднений торговельно-продажним духом нашої суспільності, через те потяг той такий частий, юнацько-свіжий, бадьорий і такий буйний.

Однак змагають робітні маси до знань іще й через те, що в останні часи воно — чисте і правдиве знання — стало їм кінцеве потрібним.

Суспільне життя і розвиток покликali тепер робітничтво до участі в громадських справах, а в наслідок того повстав на цілім світі — робітничий рух.

Великий се і чудовий рух! Ті, котрі вчора ще були безсловесними рабами, ганули в печальній праці без оmlкву протесту і з молитвою на устах до невідомого бога, тепер становлять велетенську багатоміліонну армію, котра „на всіх язиках“ заговоріла, ушукувала ся і виказує просто чудеса сили, свідомості своїх поривань і цілі.

Робітничий рух, як оновлююча буря проліє ся над нашою грішною землею і викликає в народних масах нечувану жаду до поступу, жада добу знання.

Лише тепер ми знаємо, які немірно великі культурно-творчі сили дрімали в працюючих масах, бо коли вони спромогли ся виробити порівнюючи короткого часу заснувати сотки робітничих газет, видати цілі гори робітничих просвітних книжок, створити безліч робітничих просвітних товариств, то все се повстало лише силою самосвігнорганізації, себ-то без допомоги держави і великих капіталів, котрі ми розпоряджують маючі класи, отже силою лише надхненої потреби і потягу до знань.

Сила, котру дала робітничтву його організація, поставила перед ним складні завдання і вимагає від нього високої інтелігенції, чуйности і освіти. Різкають приміром, що в Англії секретарі заводських організацій перед обняттям посади складають старшим товаришам іспит, котрий не легший від докторських і іспитів у нас. Такий секретар мусить добре знати ся на суевільних науках, бо він, приміром, повинен обчислювати, чи є потреба його заводській організації починати страйк і чи може вона з огляду на суспільні відносини (падіння чи піднесення промисловости і взагалі господарський стан) витратити боротьбу.

Але чи-ж то тільки в економічній боротьбі робітникам потрібна освіта, хіба не потрібна вона і може ще в більший мірі в боротьбі політичній, в боротьбі проти релігійного глуму і взагалі проти всіх ідей, котрими живі і котрими зміцнює себе наше збудоване на визиску і неправді суспільство?

Сучасний робітник мусить дуже багато знати, коли не хоче віддати себе на ласку і „опіку“ маючих класів.

живої його потом і кровю.

Але особливо в останні часи робітничтво повинно дбати про самоосвіту.

В міру того, як збільшується ворожість його до сучасних порядків, в міру того, як рвуть ся останні зв'язки робітничтв з сучасним світом визиску і панівання людини над людиною, коли відпадають сильні завдання у робітників і повитних маючих класів їх спільній боротьбі проти старих кріпацько-феодалних порядків-інтелігенція відходить від робітничтв. Робітничтво тепер само мусить боронити свої інтереси і само, значить, мусить здобувати для того відповідну освіту.

Настав такий час і для українського робітничтв. Колишнє масове прихильня до нього інтелігенція, тепер ділком охолола до робітничої справи і вплила з робітничих організацій. Але вийшовши з них, інтелігенція не забула всеж про робітничтво. Вона приходить тепер до нього з новими словами, з іншою і чужою робітничтву наукою, наукою буржуазного ціоніалізму.

В зораний спільник робітничтв, сьогодні вже в своїй більшості його ворогом, бо працілює йому не те звання, котре відповідає його класовим інтересам, а знання і ідеї класів маючих, котрі народжують ся в нашому народі і вістуном котрої виступає тепер наша інтелігенція.

Українське робітничтво коли воно не хоче відколоти ся від світової армії робітничої, коли йому ходить о те, цюба не позаростали стежки світового робітничого знання до нашого народу, повинно в горічавій завзятості і охоту взяти ся тепер до організації української робітничої самоосвіти.

Бо святаю є заповідь нашого учителя Маркса, що: „визволення робітників є ділом самих робітників“.

З Доброї Новини.

З думок

соціаліста.

Дарма балакати про се, як то добре давно було, не живем в минувшині, а в теперішности — тому і говорити треба про теперішнє.

Які вони патріотичні, сі панове капіталісти: з великої любови до рідної землі таї загарбали зі всю в свої руки!

— Покинь все, та йди за мною, — каже Христос; на се відповідає соціалізм: — Вери все що твоє, та не йди за ніким, бо єси чоловік а не собака.

У класово-свідомого пролетаря є два вороги — один темний, а другий ясний: темний пролетар і ясний капіталіст зі своїми сирими прихвостнями.

Декільки філософських вєрен у великій купі теологічної половини — се Біблія.

Ані як жити, ані як умерати не знає пролетар: не думаючи, живе в неволі робочим волом і вмирає з оглядкою терпеливості не показавши ніколи своїх міцних зубів гнобителям, хіба що в гриз ними деколи такогож як і сам нуждаря.

В давнину Татари на ходох з далеких сторін на Україну і забирали людей в неволю; сьогодні Українці самі їдуть в чужину та віддають себе в неволю капіталістичній орді.

В писаннях Івана Наумовича є дві великі правди: що народ потребує освіти і визволення з економічної, національної і релігійної неволі. Се є в його писаннях і дві великі брехні: що православ'є дасть народови правдиву освіту і правдиву релігію і що царат виграє народ з економічної і національної неволі. Тим-то і по-

жарають писана „просвітителя галицької Руса“ самі себе і лежать купкою гною на галицькій землі.

Науку про сьв. Трійцю я розумію так: Бог (отець, Бог Свн, Бог Дух святий — або: Дух святий, Марія, Дитина... Вони-ж є дійсною сьв. Трійцею, тим божественним що на ньому побудоване істнованє людського роду.

Пролетар мешкає в чужій хаті, робить чужу роботу, ходить по чужій землі, думає чужими думками, вірить чужим вигадкам — а своїм може назвати лише неволю і нужду.

Шевченко є тим для українського народу, чим є Карль Маркс для усіх народів земської кулі. апостолом справедливости і волі.

Соціалізм, се така морально-економічна медицина зложена з математики і справедливости змішаних в рівних частях.

Дам'ян Бориско.

Видовляйте предплату на Р.Н.

„Борба“, орган укр. соц. демокр. на Буковині виходить два рази на місяць. Хоче мати правдиві, не перекручені вісті про Ваш рідний край, то пошліть лист \$1.50 на адресу: „BORBA“, Czernowitz, Relegasse 16, AUSTRIA, BUKOWINA.

„Добра Новина.“ то такий журнал, на який давно вже чекав наш працюючий народ. В ньому подає ся найкраще, найглибше знання в дуже пригугній формі. Хочеш бути просвіченою людиною, то пошліть \$1.50 п. предплати на адресу: „DOBRA NOWYNA“ LEMBERG, Skysynskoho 14, AUSTRIA, GALICIA.

„Праця“ центральний орган укр. Соц. дем. партії в Австрії. Виходить два рази на місяць, не задого ціне виходить тижневою. Предплата на рік 1 дол. Замовлення пошліть до: „PRACIA“ Lemberg, ul. Skrzyzyskoho 14, Austria Galicja.

„Робітник“, часопис посвячена інтересам працюючої класи в Америці, виходить три рази на місяць. Річна предплата \$1.00 Адреса: „Robitnyk“, Detroit, Mich., 1745 Michigan Ave. U. S. A.

ПОСЛУХАЙТЕ МЕНЕ

і напишіть по 20 число „Кадило“, яке що лиш вийшло з друку, а певно не пожалуйте сего, бо насміється доволі. Богато сьмішних образків та веселих віршиків і оповідань. Одно число коштує лише 10 ц. На рік-передплата вносить \$2 так в Канаді як і до Злучених Держав та до Старого краю.

„KADYLO“

Box 3542, Winnipeg, Man.

БІБЛІОТЕКА „НОВИЙ СВІТ“ випустила з друку і продає отсі брошурки. Червоний Кобзар, найкрасший збірник робітничих пісень і поезій. 10 п. 1. 2. Е. Гудайло, Концеп сьвіта з перекладом 12 п. 3. Наш Прометей збірка статій і поезій Т. Ш. з дуже гарними образами, з нагоди сотих річниц уродження Т. Шевченка з перекладом 15 п. 4. Е. Гудайло. Чого хотять Соціал-демократи 10 п. Гроші і писемьа шліть на адресу: NOWYJ SWIT, Montreal, Que. Книгарні і ті котрі хочуть зайняти ся продажем доставлять значний рабат.

ють вигляд чаші. Верхній отвір стьновить тоді рот а середина черево, ж о л у д о к. Ротом бере та чаша поживу а коли вже перетравить, тоді викидає останки знов губою. Такими звірами є поліпи, які живуть в наших стевах, у всіх морях і аще другі роди звірків подібних до них. Чоловік по заплідненю зразу клітинкою, по трох днях вже є ягудкою, а в пятім дні вже є таким поліпом. Але поліпи ліпили ся на тім степені розвитку, а чоловік розвиваєт ся далше.

Такі поліпуваті сотворили, причіплени звичайно до одного місця. Але мусіло колось лучити ся, що такий мішочок, такий поліп, відірвав ся від свого сидалища. Філя чи це там, трутила його, та через відірванє поліп скалічив ся в долині, де був пріріє до скали. Зробила ся діра. Се мусіло лучати ся дуже часто. У декотрих може та рана заросла, а певно у багатьох вона згоїла ся лиш а не заросла і лишла ся діра. Тепер поліп має вже дві діри. Його по колінз оддічили по ним ті дві діри і тепер має кожний діра з двох кінців. Уже не викидає він тепер перетравлених останків ротом а тою другою дірою і через те йому вигіднійше жити. Він має тепер рот, черво і відходльвий отвір. А чи є досі такі сотворінє? Є! І то преріжні їх роди. А ось ваш х р о б а к дожджавник з також таким мішочком з двома дірами. Розити його на двоє, то він собі нічо не робить з

сього. Там, де ви його розгяли, там він загоїть ся, але діра не заросте. Тепер-місто одного хробака, маєте два. Йому все одно, з якого кінця буде рот, і ми також в осьмім дні вже є таким хробаками. Лиш що хробак почнає ся від квітани і кінчить на хробаків, а ми розвиваємо ся далше. Деякі хробаки не задержали ся на тім розвитку а під впливом ріжних обставин життя зміняли ся, набували нсвех прикмет і переміняли ся в нових звірів. Подивіть ся на хруща, на муху, мотыла і множество других комах, — всі вони переходять в своїм розвитку форму [яна] хробака. Таж хрущ боронюком є подібний до хробака і сам він відтак складаєт ся з перстенів, подібно, як хробак. Але ми лишім других а шльнуємо нашого родоводу.

Хробак справді висший звір, чим поліп, але йому далеко ще до чоловіка. Маємо нерви, які чують, що болить а що улоскоче, ми маємо мозок, маємо кровеносний провід, себто серце, вени і жили. Але і хробаки вже мають один нерв в дождж т і л а. Правда, не всі хробаки, але багатє з них мають нерв і мають кров. Кров зимна ще у них, але кров. Але нерв в них то так, як у нас стрижін в хребті. Чоловік по 18-ти днях є на один сантиметер довгий в четвертій тажній має кишку, а початки венів і жил; серця, легких і мозгу ще нема але зате відзов тіла йде вже нерв, іде ст р и ж і н ь, але не обраний в хребтові перстені, в хребт кістяній. Зате під тим стрижіням тягнєт ся лясєт т е н е

сєдья струна, прєзвана по латинськи хорда дорзаліс. Що воно є? А, се початок хребтового стовба. З нього буде хребет, який протг держити ме наше тіло. Оттою хордою ми вже покинули хробака бо ані він ані всі його племінники не мають сього. Але зате ми знайдемо другоє звірка, який висше стоїть від хробака.

Ось коло Сицилії коло полудневої Італії в морі живе щось таке ніби рибка, прозване т и р а в к о ю. Не має воно ані мозку, має замієст серця рурку, має кровеносний провід і стрижін хребовий хребта нема в нього, а замієст нього є струна хребтова, отта хорда. Се вже висший звір від хробака; багато діт мануло, нім він вродив ся з хробака. Його вислюють до риби, але йому ще далеко до риби. Але все тиравка ставовить переходовий місток до риби.

Він і йому подібні творили колишнє най-висших звірів. Багатоох тих тиравковах звірів виростали до поважної величини та через те що не мали чогось такого в своїм тілі, що давали би тілові певну тужність, певну піддержку, одні з них почали витворювати на він певного роду пліч, шкаралуцу, ласку і т. д., та виробили ся звідєс ріжні панцирні сотворінє, а другі почали в своїм нутрі витворювати певного роду прут, твердшу масу, через згуртованє в певних місцях тіла ваятого з поживої вапна, і починають витворювати твердий хребет. І ось тиравка має лише слід в ньому, так звану хорду, котру і ми маємо в

нашім першім розвитку, а вже висші від тиравки, як ось є піскоглід, починають витворювати вколо сеї хорди левного роду пліву. Та пліва стає все і все твердша, обгортає собою вже і головний нерв, загадуваний огже стрижінь, і се вже початок нових, висших сотворінь. Піскоглід не має ще чашки але має вже пліву на хребет. Ми так само маємо вперед пліву на хребет, та пліва стає все твердшою, стає хряцкою. Рівночасно є тою плівкою грубий на однім кінці стрижневий нерв все то більше і починає творити ся мозок і мягонька чашка. Піскоглід ще не має чашки але вже висші звірі від нього, як ось риба п а ж о р и, вже мають маленький мозок і чашку, але і хребет і чашка не є твердою костою, а хряцкою. Чоловік так само має зразу хребет і чашку хряцковату. Враз з початками чашки і хребта має чоловік в лоні матери зяви і плавки, як риба. Те показує що ми переходили ту дорогу розвитку, що риби, як ось пажора (гай людод), бо пощо-ж нам зяви і плавки? Зразу в нас сліду нема в легких а лиш самі зяви має кожний з нас. Пажори, хоч великі риби, але своїм розвитком низлі від щупаків і других рыб, а висші від піскоглода. З пажор виробили ся другі риби, як ось наші оседелці, щупаки коропи і другі, а переходовим містком від пажор до других рыб був певно осетр. Одна частина таких рыб, як ось пажора, втворила бічну галузь ріжних рыб і не розвивали ся висше, а друга частина, підлягаючи законам прнорювлєванє ся і ділцтва, пішла висше.

Дальше буде.